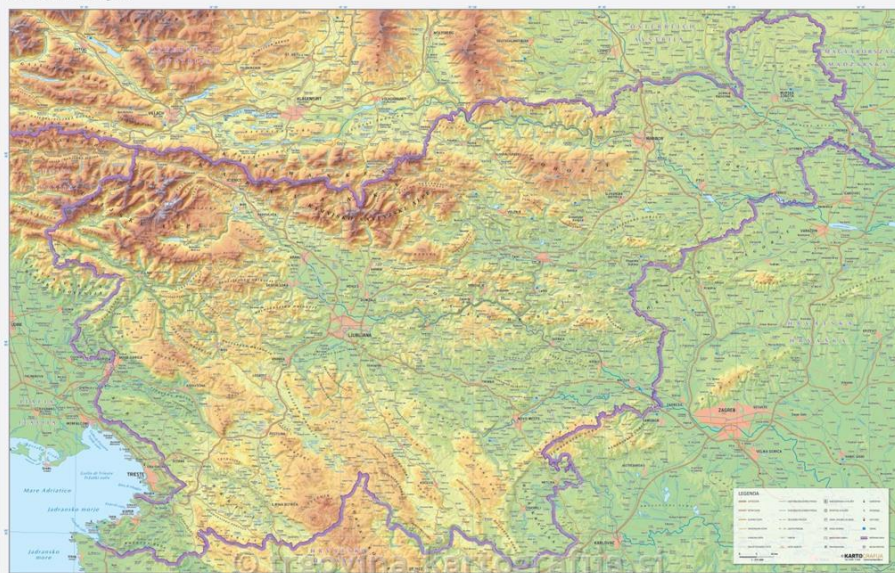

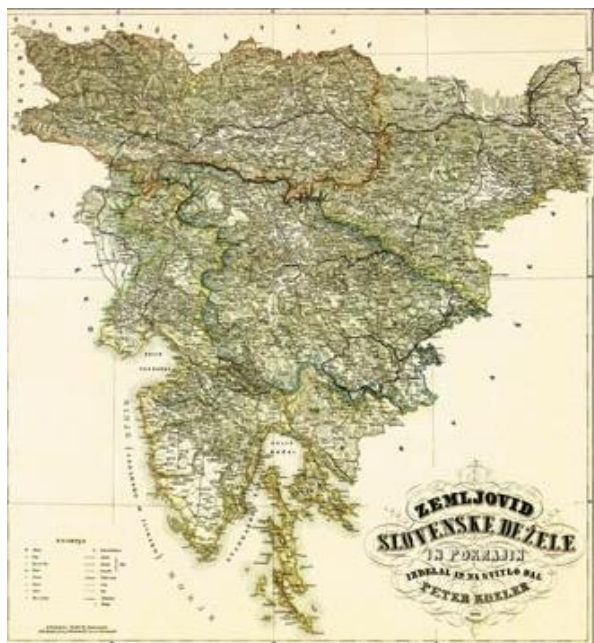
ZEMLJEVID

SDZ str. 77 - 80

SLOVENIJA

EVROPA

PRIPOMOČKI ZA PRIKAZOVANJE ZEMLJINEGA POVRŠJA

Zemljino površje prikazujemo na različne načine, z različnimi pripomočki:

- z zemljevidom
- z reliefom
- s panoramsko risbo in fotografijo
- s fotografijo iz zraka
- z globusom
- s IT tehnologijo

Zemljevid ali karta

- je pomanjšana podoba zemeljskega površja,
- ukrivljeno zemeljsko površje je prikazano na ravni ploskvi,
- na kartah so dejanski pojavi predstavljeni s simboli oziroma dogovorjenimi znaki,
- zemeljsko površje je na kartah predstavljeno iz zenita (»iz zraka«).

KARTOGRAFIJA

- je nauk o risanju in izdelovanju zemljevidov ter o upodabljanju zemeljske površine s kartami. H kartografiji sodi tudi izdelovanje globusov, reliefov, atlasov ipd.

- Sodobna kartografija: Oglej si na spletu: [sodobna kartografija](#)

"Kartografija je zmes znanosti in umetnosti!" (Max Eckart, nemški kartograf)

PREBERI

Kartografija (grško: *chartis* - zemljevid, *graphein* - pisati). Kartografi, poleg "matematičnega in tehničnega risanja" in izdelovanja kart, pri svojem delu upoštevajo tudi uporabnost zemljevidov (nazornost, čitljivost, enostavnost) ter zunanji videz izdelka.

Valvasorjev zemljevid dežele Kranjske iz leta 1689

Najstarejši primerek zemljevida (pribl. 6000 pr.n.št.) so odkrili na arheološkem najdišču najstarejše znane naselbine Catal Hüyük v srednji Turčiji leta 1963. Zemljevid je narisana na zidu in prikazuje tloris z ulicami in hišami v podnožju gore Hasan Dag.

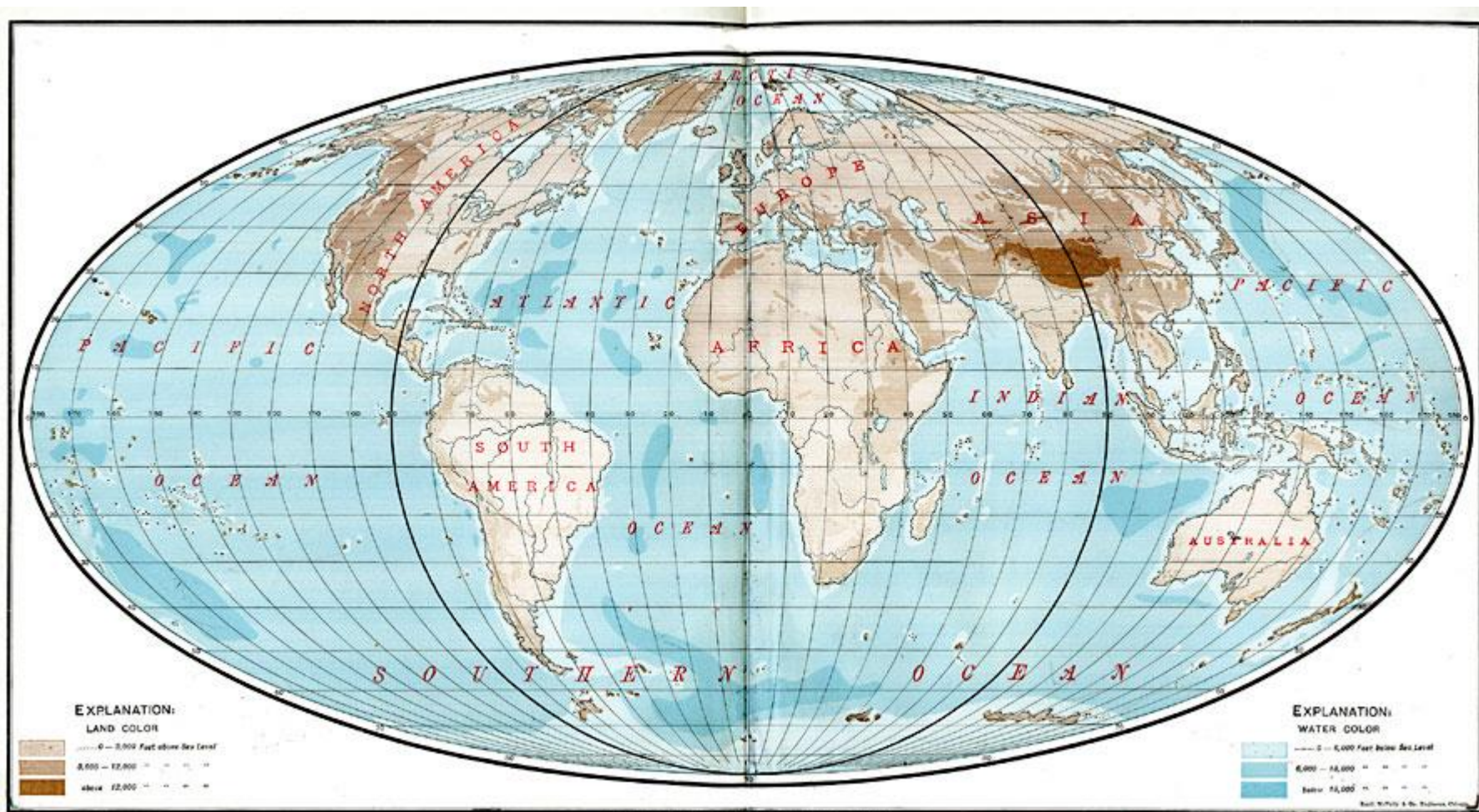
V 17. stoletju smo **Slovenci** dobili prvo obsežnejše delo, posvečeno našim pokrajinam - opis **Vojvodine Kranjske**, ki ga je sestavil Janez Vajkard Valvasor (levo).

Leta 1492 je Martin Behaim izdelal prvi globus.

PREBERI

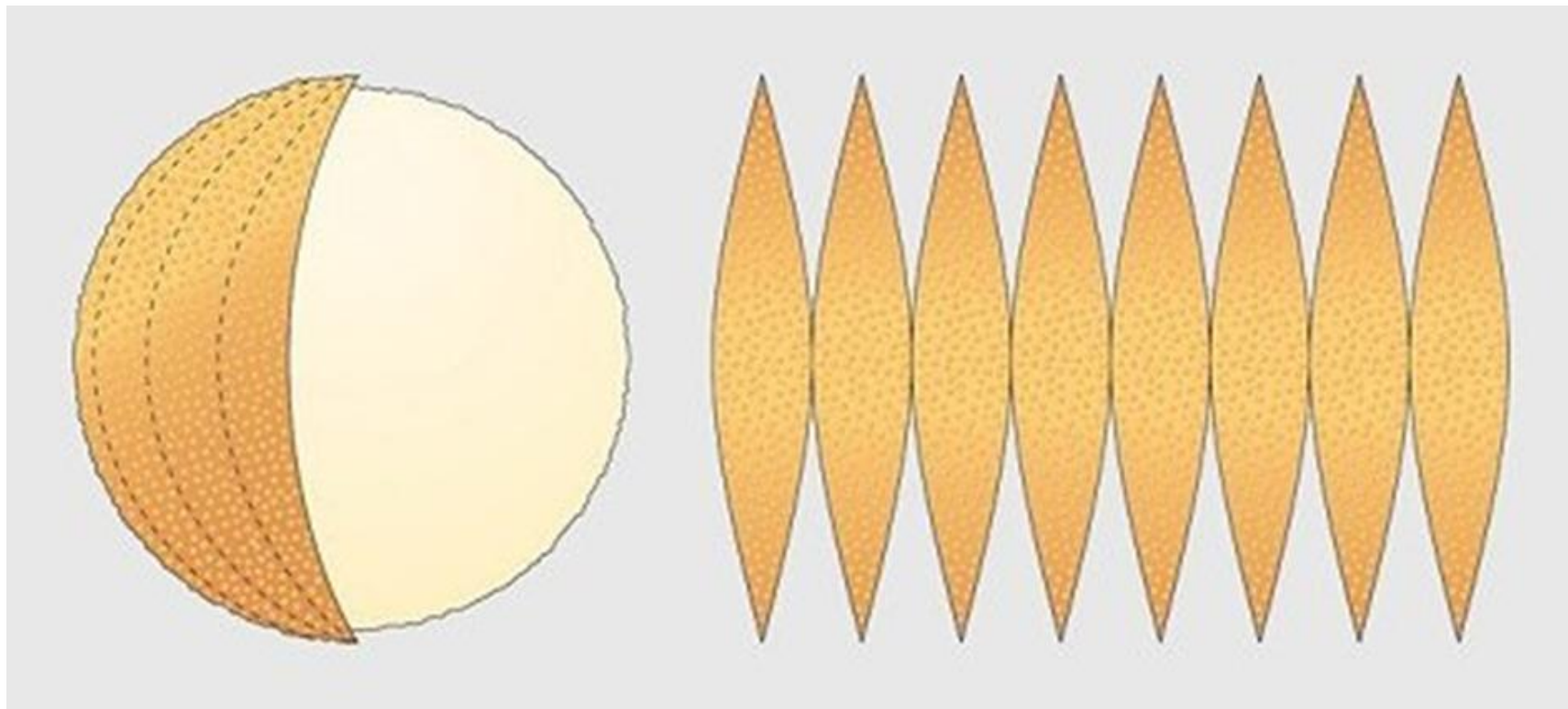
Za pravilno prikazovanje lege in razdalj zemeljskega površja na karti je najprej potrebno najti usklajen geometrični sistem. Najpreprostejša je mreža pravokotnih črt - stopinjska mreža, ki ji izhodišči predstavljata ekvator in greenwiški poldnevnik. V njej lahko s koordinatami točno določimo lego katerekoli točke na Zemljinem površju.

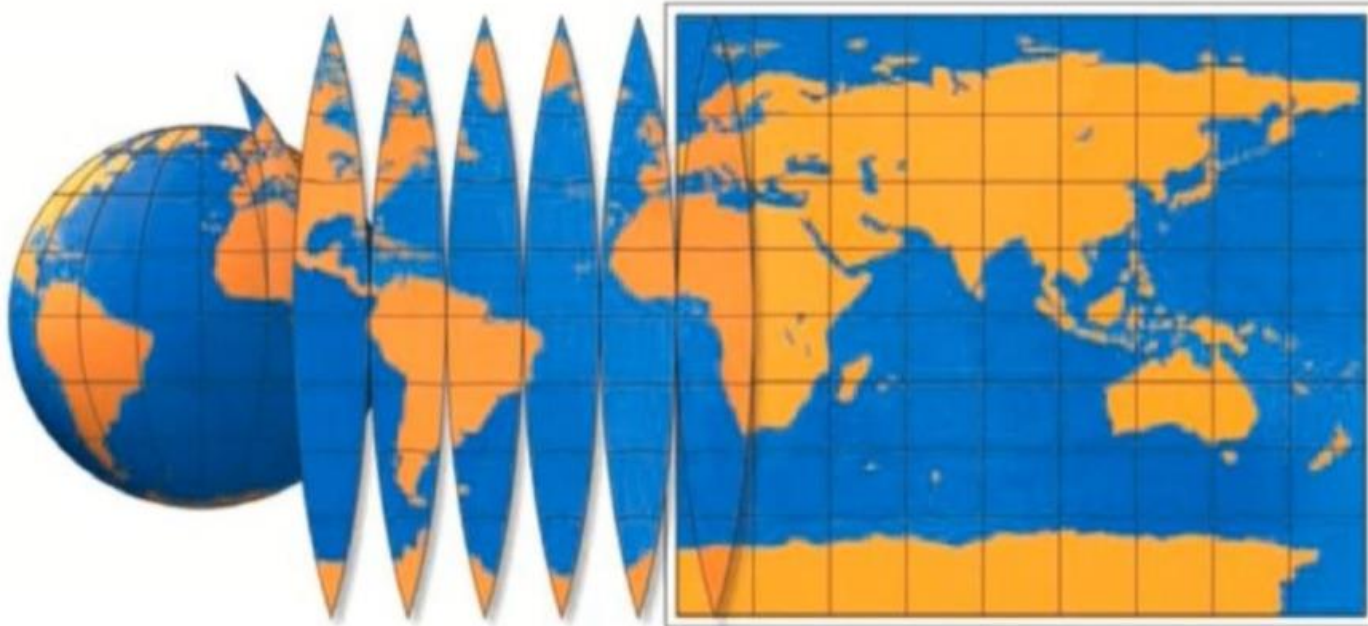
PREBERI

Problem pa se pojavi, ko poskušamo del zemeljske oble, ki je zakrivljen, prenesti na ravno površino.

Površine krogle načeloma ni mogoče brez popačenj prenesti na ravno ploskev.

Projekcije na ravno površino so popačene

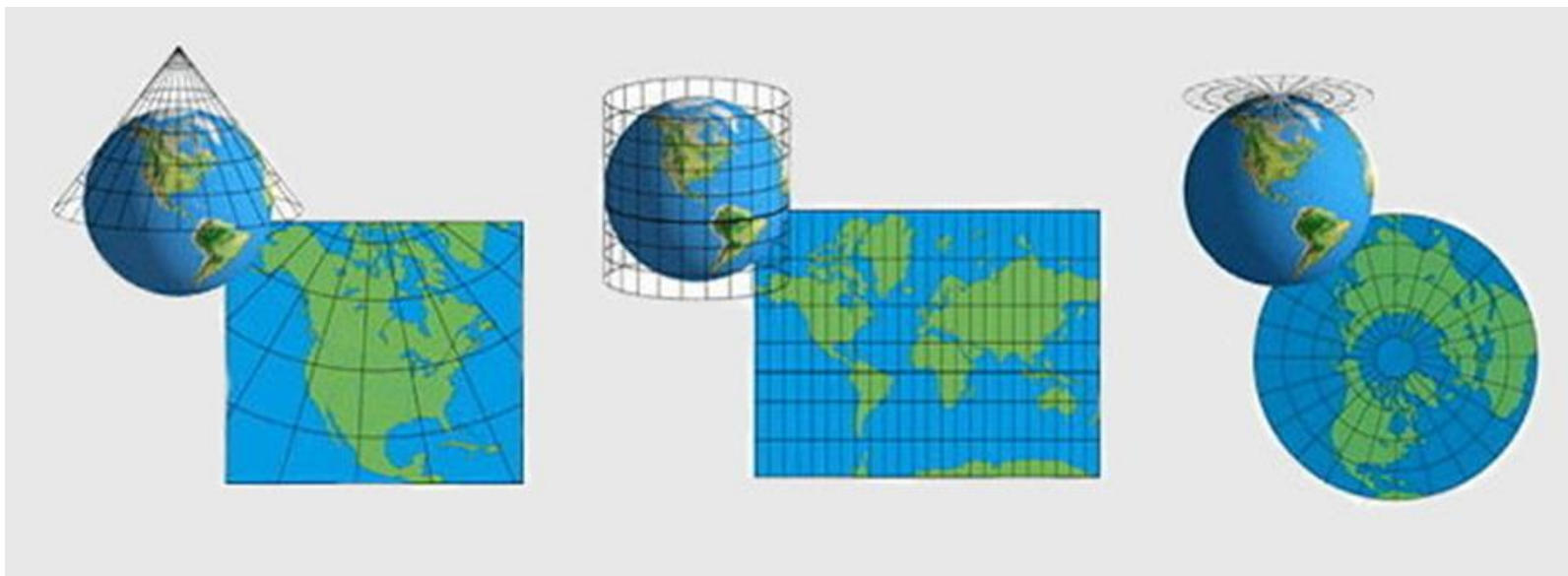

PREBERI

- Površine krogle načeloma ni mogoče brez popačenj prenesti na ravno ploskev. Na skici bi bile razdalje na karti ob ekvatorju prikazane v dejanskem razmerju, proti poloma pa bi bile razdalje pretirane. Danes z računalniškimi modeli popačenja izboljšujemo.

PREBERI

- Če zemeljsko površino z globusa preslikamo na papir, dobimo različne projekcije:
- če projeciramo na stožec - **STOŽČNE**
- če projeciramo na plašč valja - **VALJNE PROJEKCIJE**
- če projeciramo na ravno ploskev - **HORIZONTALNE** ali **AZIMUTNE**

OPREMA ZEMLJEVIDA

Vsak zemljevid ima:

- naslov
- legendo
- merilo
- oznako strani neba (predvsem na kartah brez koordinatne mreže)
- letnico izdelave karte (kontroliramo aktualnost podatkov)

Nekateri imajo označeno še stopinjsko mrežo, navedenega avtorja, posebne legende itd.

ZAPIS V ZVEZEK

Za prikazovanje zemeljskega površja in objektov na njem uporabljamo

DOGOVORJENE ALI KARTOGRAFSKE ZNAKE.

PREBERI

Če bi hoteli narisati objekte na zemljevidu v resničnem razmerju, potem bi jih bilo večina premajhnih, da bi jih lahko videli na karti. Zemljino površje in večino pojavov na njem predstavimo posplošeno in z le z določenimi simboli - dogovorjenimi kartografskimi znaki. Pomen znakov je razložen v legendi.

Pri manjšanju merila zemljevida vidimo vedno manj podrobnosti.

ZAPIS V ZVEZEK

Ločimo tri vrste kartografskih znakov:

površinski (gozdovi, vinogradi, mesta...),	črtni (meje, ceste, železnice, reke..),	nesorazmerni znaki (zgradbe, vodnjaki, mostovi, bolnišnice, tovarne...)
 jezero strnjeno naselje gozdne površine	 magistralna cesta potok reka	 planinska koč, lovška koč cerkev, kapela, znamenje grad, razvalina

ZAPIS V ZVEZEK

Znaki so prikazani v LEGENDI ZEMLJEVIDA.

OGLEJ SI LEGENDO

	avtocesta		reka		strnjeno naselje
	magistralna cesta		potok		posamezne zgradbe
	regionalna cesta		slap		planinska kočča, lovska kočča
	stranska cesta - asfaltirana, neasfaltirana		jezero		cerkev, kapela, znamenje
	gozdna cesta		izvir		grad, razvalina
	kolovoz		plastnice		vrh
	markirana steza		strm skalnat svet, stena		podzemna jama, brezno
	steza		gozdne površine		mejni prehod
	železniška proga s postajo				državna meja
	gondolska žičnica				
	vlečnica				

ZAPIS V ZVEZEK

Z ZEMLJEVIDOM :

- določimo geografsko lego krajev, pokrajin, držav,
- opišemo obliko površja,
- sklepamo o značilnostih podnebja, gorovij, dolinah, rekah...
- sklepamo o naselitvi, gospodarstvu, prometu...

**REŠI NALOGE V SDZ na str: 78, nal. 2,
str. 80, nal. 3**